

OSVÁTH ZSOLT

Semmelweis Egyetem Levéltára

főlevéltáros

osvath.zsolt@semmelweis.hu

HAGYOMÁNY ÉS KIVÁLÓSÁG: 150 ÉVES MAGYAR EGYETEMI OKTATÁS KOLOZSVÁRON

Egyetemi Műhely Kiadó - Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2023., 425 lap

Szerkesztette: Toth Szilárd

Noha most ismertető munká, mint kiadási adatiból látható immáron három éve jelent meg, időszerűségéből nem veszített. Szervesen illeszkedik a 2022-ben a kolozsvári magyar egyetemi oktatás születésének 150. évfordulója előtt tisztelgő és a két jogutód univerzitas¹ székhelyén Kolozsvárott² és Szegeden³ napvilágot látott sokszínű tematikájú egyetemtörténeti kiadványok sorába. A hivatkozott négy műből háromról a Gerundium már közölt könyvismertetést.⁴

A recenzálandó mű címe – „*Hagyomány és kiválóság: 150 éves magyar egyetemi oktatás Kolozsváron*” – azonos a 2022. október 12-14-én a Babes-Bolyai Tudományegyetemen a 150 éves évforduló alkalmából rendezett emlékünnepe, konferencia és egyetemtörténeti kiállítás címével.

A Babes-Bolyai Tudományegyetem Magyar Történeti Intézete Jelenkor Története és Nemzetközi Tanulmányok Tanszéknek tanszékvezető egyetemi docense Toth Szilárd szerkesztette könyv műfaját tekintve tanulmánykötet. A Babes-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Magyar Történeti Intézetében 2022. október 13-án a kolozsvári magyar egyetemi szintű felsőoktatás elindulásának 150. évfordulója alkalmából rendezett nemzetközi egyetemtörténeti konferencián elhangzott előadások tanulmányra átdogozott változatait – szám szerint 16 írást – foglal magába.

A közölt tanulmányok tematikája is tükrözi a fent említett egyetemtörténeti konferencia szervezőinek (egyikük a szerkesztő Toth Szilárd) szándékát, azaz a kolozsvári magyar egyetemi életet minél szelesebb körét vizsgáló kutatások eredményeinek tudományos igényű bemutatását.

---

¹ A kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem, illetve a Szegedi Tudományegyetem.

² GAAL György: Az erdélyi tudományosság fellegvára. A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem alapításának 150. évfordulója. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2022. NAGY Róbert-Miklós, TOTH Szilárd szerk.: Rectorii Universităţii din Cluj (1872-1919) – A Kolozsvári Tudományegyetem Rektora (1872-1919). Presa Universitară Clujeană, Kolozsvár, 2022., A kolozsvári egyetem alapításának forrásai és sajtóviszhangja (1868-1872). GAUSZ Ildikó, VAJDA Tamás, TOTH Szilárd szerk. . Kolozsvár, 2022.

³ A Szegedi Tudományegyetem és elődei története II. rész. A kolozsvári egyetem története az alapítástól a szegedi újrakezdésig 1872–1921. MARJANUCZ László főszerk., ANTAL Tamás, VAJDA Tamás szerk. Szeged, 2022.

⁴ BEKE Ibolya, A Szegedi Tudományegyetem és elődei története II. rész: A kolozsvári egyetem alapításától a szegedi újrakezdésig, 1872-1921. Gerundium 14 (2023) 1-2. sz. 253-257., BÍRÓ István, A kolozsvári egyetem alapításának forrásai és sajtóviszhangja (1868-1872). Gerundium 14 (2023) 1-2. sz. 258-261. és OSVÁTH Zsolt, Rectorii Universităţii din Cluj (1872-1919) – A Kolozsvári Tudományegyetem Rektora (1872-1919). Gerundium 14 (2023) 3-4. sz. 253-258.

⁵ Kötet a Babes-Bolyai Egyetem Egyetemi Füzetek sorozatának 54. darabja. Kiadást egy nemzetközi Kiadói Tanács: (Dr. Bányai Éva egyetemi tanár (Bukaresti Egyetem), Dr. Benedek József egyetemi tanár, akadémikus (BBTE, Kolozsvár), Dr. Gagyai József egyetemi tanár (Sapientia EMTE, Marosvásárhely), Dr. Gábor Csilla egyetemi tanár, akadémikus (BBTE, Kolozsvár), Dr. G. Etényi Nóra egyetemi docens (ELTE, Budapest), Dr. Nyíró Miklós egyetemi docens (Miskolci Egyetem) felügyeli. A most ismertető tanulmánykötet kiadását a Magyar Tudományos Akadémia és a Communitas Alapítvány támogatása tette lehetővé.

A recenzens ismertetése megírásakor mivel maga egyike szerzőknek, sőt a kötet lekorainak⁶ is sajátos helyzetben van.

„A kötet szerkezete igyekezett a kronológiát és az egyetemi struktúrát (karok) tiszteletben tartani.” – olvasható ugyancsak az előszóban. Számomra nem egyértelmű, hogy a kronológia tiszteletben tartásán, mit ért Toth Szilárd. Feltételezem azt, hogy a tanulmányok a címükben feltüntetett évszámok időrendjébe sorolva kerültek a kötetbe. A tanulmányok többségének – 16-ból 10 írás – címében olvasható korszakhatárt jelölő évszám. A fennmaradó 6 értekezés címében viszont nincs évszám. Így a kronológia tiszteletben tartására tett igyekezett némileg megbicsaklik. Már csak azért is, mert vannak olyan tanulmányok, amelyek nem a címükben feltüntetett vagy a tanulmányok tárgyából kikövetkeztethető évszámok időrendjébe sorolva kerültek közlésre.⁷

A kolozsvári tudományegyetem történet feldolgozó legfrissebb monográfiából ismert⁸ egy egyetemi (kari) struktúra a szerkesztőnek ehelyen célszerű lett volna tett volna világossá tenni, hogy erre a struktúrára gondol-e és könnyebb érthetőséget szem előtt tartva itt is közölni azt.

A tanulmányok közlési módja egységes szerkesztési elveket tükröz. Mindegyik előtt angol nyelvű összefoglaló és az adott írás tárgyát leíró kulcsszavak olvashatók, szintén angolul. Ez tudományos műről lévén szó alapfeltétel. Mivel így lehetővé válik tanulmánykötet nemzetközi szakfolyóiratokban való ismertetése is.

Az angol nyelvű összefoglalót kulcsszavakat követi a tanulmány szövege, majd az irodalom és forrásjegyzék, minden értekezésnél két egységre (források, illetve felhasznált irodalom) tagolva. Természetesen a tanulmányok jegyzetelésére is azonos szerkesztési – lábjegyzet – elv volt kötelező. Több szerző használt munkája illusztrálására képeket. Ezeket folyamatos számozással (1-23.) ellátva, címüket és kötetbeni közlésük lapszámát megadva, a tanulmányok után külön képjegyzékbe foglalta Toth Szilárd.

Ugyancsak a szerkesztő érdeme két a tanulmánykötet lezáró egység a szerzők és a tanulmányokban előforduló személyek nevét tartalmazó névmutató, valamint tanulmányok íróinak nevét, beosztását, munkahelyének nevét és elektronikus levél címüket közlő „szerzői lista” összeállítása.

A szerkesztő által meghatározott szerkesztési elvek, a fentebb említett közléstechnikai problémák ellenére is: egy tipográfiailag és formailag könnyen áttekinthető könyvet vehet kezébe az olvasó. Bár ezt nem írta elő a szerkesztő, de a tanulmányok szerzői – két kivétellel – írásaikat szerkezeti felépítésükre nézve hasonlóan (fejezetekre tagolva) készítették el.

A tanulmánykötetet a szerkesztő előszava nyitja. „A kolozsvári egyetemi oktatás több mint 440 éves múlttal rendelkezik, de tavaly⁹ ünnepeltük a kolozsvári magyar egyetemi oktatás 150. éves évfordulóját (1872).” – írja az előszó első mondatában Toth Szilárd. Egyetemtörténeti és (közjog)történeti szempontból nézve magam is helyesnek tartom ezt a kettős datálást. Kolozsvár első egyeteme az 1581-ben (pontosan 1581. május 12-én) Báthory István erdélyi fejedelem

---

⁶ A lekorok: Dr. Hunyadi Attila Gábor egyetemi docens, BBTE, Osváth Zsolt főlevéltáros, Semmelweis Egyetem Központi Levéltára, Vajda Tamás az egykori SZTE Levéltára (ma: SZTE Klebelsberg Könyvtár és Levéltár) akkori igazgatója, Zsidi Vilmos levéltárvezető, a Budapesti Corvinus Egyetemi Levéltár (ma: Budapesti Corvinus Egyetemi Könyvtár és Levéltár) neve természetesen a címlap retróján olvasható. Rajtam kívül Vajda Tamás és Zsidi Vilmos is szerepel a szerzők közt is.

⁷ Két példa erre PUKÁNSZKY Béla: „Személyiségpedagógia és tanárképzés. Schneller István, az elméletalkotó és az iskolaszervező” címet viselő írása megelőzi NÓBIK Attila: „Felméri Lajos szerepe a magyar pedagógiai gondolkodás történetében. Lehetséges megközelítések egy életműhöz” című tanulmányát. Noha Schneller épp Felmérit követve: 1894-ben a kolozsvári egyetemen a pedagógia ny. r. tanára. Felméri 1872-től 1894. május 22-én bekövetkezett haláláig volt ugyanezen tárgykör a professzora. A másik példa BARTOS-ELEKES Zsombor: „Geográfusképzés a kolozsvári egyetemen (1874–1919) és Cholnoky Jenő kolozsvári hagyatéka” címmel publikált tanulmánya előbb áll, mint KILLYÉNI András: „A modern egyetemi sportélet kibontakozása Kolozsváron (1872–1914)” című munkája.

⁸ Mariska Zoltán így adja meg a karok sorrendjét: „(...) a Jog- és Államtudományi Kart (JÁTK) követte az Orvostudományi Kar (OTK) (...) a Bölcsész- és Történelemtudományi Kar (BTK), (...) a Matematika- és Természettudományi Kar (MTTK).” MARISKA Zoltán: Az alapítástól a névadásig. In: A Szegei Tudományegyetem és elődei története II. rész. A kolozsvári egyetem története az alapítástól a szegedi újrakezdésig 1872–1921. MARJANUCZ László főszerk., ANTAL Tamás, VAJDA Tamás szerk. Szeged, 2022. 30.

⁹ Értsd: 2022-ben.

alapította jezsuita egyetem (akadémia) volt. Mivel, amint az köztudott ekkor Erdély (és így Kolozsvár városa) nem képezte a Magyar Királyság részét. A kolozsvári tudományegyetem 1872-es alapításakor viszont már igen. Ezért fontos és helytálló a kolozsvári **egyetemi oktatás** és a **kolozsvári magyar egyetemi oktatás** közti fogalmi különbség tétel.

A kötet nyitó tanulmányát Szögi László professzor (ELTE)¹⁰ a magyar egyetemtörténetírás egyik nemzetközileg is legismertebb kutatója jegyzi, címe „*Az erdélyi felsőoktatás átmeneti időszakai 1848–1872*”. A címben szereplő két évszám közül az első (1848) köztörténeti, a második (1872) egyetemtörténeti dátumként adja meg a vizsgálandó időszak korszakhatárait, azaz a magyar forradalom és szabadságharc kezdetétől a kolozsvári tudományegyetem alapítási évéig veszi számba, hogy az 1840-es évektől kik és mit tettek azért, hogy Erdélynek egyeteme legyen. Kiemelésre méltó, professzor úr azon megállapítása, hogy az „...egyetem iránti igény valamennyi erdélyi nemzetiség publicisztikájában megjelent...”.

Szintén ki kell emelnie jelen könyvismertetés írójának, hogy az szerző tanulmányában külön fejezet szentel az erdélyi románság anyanyelvű felsőoktatási intézményük létrehozásért folytatott küzdelmének. Szintén önálló egységben mutatja be az erdélyi gazdasági egyetem alapításának tervét. A könyvben másodikként olvasható a szerkesztő Toth Szilárd „*A kolozsvári egyetem újra alapításának körülményei és az erdélyi kisebbségek álláspontja (1868-1872)*”. „Toth tudományos alapossgal tárja fel, egyrészt az erdélyi magyarok, románok és szászok egyetemalapításra vonatkozó elképzeléseit. Másrészt, hogy az eltérő nemzetiségi álláspontok/igények nehézségeket jelentettek, mert, mint Szögi László tanulmányából látjuk valamennyi erdélyi nemzetiség publicisztikájában jelen volt az egyetemalapítás gondolata, de magától értetődően az erdélyi nemzetiségek mindegyike saját univerzitásról álmodott. A románság minimum egy két tannyelvű (román, magyar) egyetemet látott volna szívesen. A szászság ehhez hasonlóan (német, magyar) tannyelvű egyetemnek örült volna és nemzetükön belül vitáik voltak, hogy ennek része legyen-e a nagyszabású (szász) jogakadémia vagy nem.

A következő tanulmány „*A kolozsvári tudományegyetem orvosi karának épületei és építkezései*”. Szerzője Gaal György az erdélyi magyar nyelvű egyetemtörténet-kutatás doyenje és meghatározó személyisége. Gazdagon (képekkel és tervrajzokkal) illusztrált munkájából az olvasó a maga teljességében a legnagyobb volumenű kolozsvári egyetemépítési beruházás az orvos kari épületek építéstörténetének gazdasági, műszaki, funkcionális és művészeti komplexitásáról kap tudományos igényű összefoglalást.

A regensburgi egyetem erdélyi gyökerű oktatója, egyik vezetőorvosa és egyben kiváló orvostörténész, Robert Offner újszerű megközelítésű publikációjának, már címében „Hátrányos vagy előnyös, esetleg áldásos volt-e Erdélyre nézve az első egyetem késői (1872) létrejötte?” megfogalmazza megválaszolendő kérdését. Tanulmánya alcíme „Kritikus vizsgálat az orvosképzés szempontjából” egyértelműsíti, hogy a szerző egy konkrét képzési területet vizsgálva kíván választ adni. Offner erdélyi születésű orvosok sok évszázados egyetemjárását elemezve írásában arra a következtetésre jut, hogy 1872-es alapítás nem hátrányt, hanem inkább előnyt jelentett, legalábbis az orvosok képzését nézve. A tanulmány erőssége, hogy külön-külön táblázatba rendezve láthatjuk, hogy a 15. százdtól a 19. század első feléig, hogy mely egyetemek orvosi fakultásaira, hány erdélyi születésű orvostanhallgató iratkozott be. Kiemelendő, hogy a szerző önálló fejezetekben elemzi az erdélyi születésű orvostanhallgatók által leglátogatottabb egyetemei orvoskarok (Padova, Leiden, Halle, Bécs) erdélyi peregrinációját. Robert Offner kiváló és eredeti tudományos megközelítésű művével kapcsolatban csupán egy kritikai megjegyzést tennék. Ez tanulmány címében olvasható „első egyetem késői (1872) létrejötte” megfogalmazáshoz kapcsolódik. Az ismertett kiadvány előszavában írja Toth Szilárd: „...a kolozsvári egyetemi oktatás több mint 440 éves múlttal rendelkezik”, Szögi László-Varga Júlia egyetemtörténeti monográfiájának alcíme „A Báthory-

---

¹⁰ Professzor úr, amikor a tanulmányt írta az akkor még működő, azóta megszűnt MTA-ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoport újkori kutatási részlegét vezette.

egyetemtől a Kolozsvári Tudományegyetemig 1581–1872.”¹¹ Ez a két idézet is arra az általánosan elfogadott egyetemtörténeti tételre utal, hogy Erdély és egyben Kolozsvár *első egyeteme* az alapítóra Báthory Istvánra emlékezve Báthory-egyetemnek titulált 1581-ben felálló kolozsvári jezsuita egyetem (akadémia) volt.

Témaválasztásában hagyományos szemléletű egyetem(képzés)történeti tanulmány Péter H. Mária és Bíró István „*Gyógyszerészképzés a Ferenc József Tudományegyetemen 1872-1919 között*” címet viselő értekezése. Ismét egy a címmel kapcsolatos pontosító megjegyzést kell tennem az 1872. november 10-én alapított univerzitás *Kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem* néven kezdte meg működését és 1881. január 14-én vette fel az Osztrák-Magyar Monarchia uralkodójának nevét és csak ekkortól használható a *Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem* elnevezés. Ahogy Offner tanulmánya esetében a Péter H. és a Bíró szerzőpáros műve esetében is fennáll, hogy címbeli pontatlanság nem befolyásolja annak magas egyetem(tudomány)történeti minőségét. A szerzőpáros tudományos alaposággal tárja fel kolozsvári gyógyszerészképzés indulásának jogi hátterét, az oktatott tantárgyak tematikáját, összeállítja kar archontológiáját, tanévekre bontva közli a (Kolozsvári) Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetemre beiratkozott gyógyszerészhallgatók létszámát, az egyetem összhallgatóságához viszonyított arányát és külön fejezet foglalkoznak a kolozsvári tudományegyetemen gyógyszerészi oklevelet szerzett női hallgatókkal.

Pukánszky Béla „*Személyiségpedagógia és tanárképzés. Schneller István az elméletalkotó és iskolaszervező.*” című tanulmánya egyszerre kitűnő diszciplínatörténeti, képzéstörténeti, egyetemtörténeti és tudományos igényességű életrajzi munka.

Hasonló jelzőkkel illehető a Nóbik Attila által írt „*Felméri Lajos szerepe a magyar pedagógiai gondolkodás történetében. Lebetséges megközelítések egy életműhöz.*” tanulmány. Nóbik újszerűen recepciótörténeti, eszmetörténeti és hálózatelméleti együttes megközelítést alkalmazva kísérli meg értelmezni a neves kolozsvári pedagógia professzor munkásságát.

Vajda Tamás nemcsak egyesülettörténeti munkát írt „*A Kolozsvári Tanári Kör szerepe a tanárjelöltek gyakorlati képzésében*” című tanulmányával. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület kolozsvári körének működését bemutatva tanulmányozza a kör tevékenységének Erdély szellemi életére gyakorolt hatását, a Kolozsvári Tanári Kör véleményét a gyakorló iskolák létének szükségességéről, illetve a Kolozsvári Tanári Kör és a kolozsvári tudományegyetem tanárképző intézete egymáshoz való viszonyulását is.

A kolozsvári tudományegyetem egyik legmeghatározóbb egyénisége kétségkívül a történész professzor és egyetemi vezető Márki Sándor volt. Naplójának közre adója és így Márki életművének egyik legavatottabb ismerője Erdész Ádám. Tanulmányában, melynek címe: „*A kolozsvári egyetem személyes látószögéből Márki Sándor 1892-1919 közötti egyetemre vonatkozó naplói alapján*” Márkinak a munkahelyéről való „magánvéleményét” ismerhetjük meg. Így megismerhetjük, hogyan látta Márki Sándor az egyetemi tanárok kiválasztásának és katedrára való megívásának kolozsvári rendjét. Mi volt a véleménye kor divatos konfliktuskezelési módjáról a párbajról és a párbajozó professzorokról vagy épp a tanár-diák viszonyról. A szerző, mint „vérbeli” történész-levéltáros által tudatosan alkalmazott forráselemzés, forráskritika adja a tanulmány interpretáció történeti értékét.

Bartos-Elekes Zsombor a „*Geográfusképzés a kolozsvári egyetemen (1874-1919) és Cholnoky Tibor kolozsvári hagyatéka*” tanulmánya újból egyszerre képzéstörténet és életrajzi vázlat. Ez egészül ki az írást kiemelt értékűvé avató záróegységgel, amelyben feltárul a Cholnoky által létrehozott és szerencsésen megőrződött fénykép- és térképgyűjtemény keletkezés-, fennmaradás-története és a kutathatóvá tétele érdekében végezett állhatatos munka egyaránt.

Wanek Ferencnek „*A földtan oktatása és oktatói a Ferenc József Tudományegyetemen*” egy újabb diszciplína és egyetemtörténeti munka, amelyet két korszakos jelentőségű kolozsvári földtantudós egyetemi tanár Koch Sándor és Szádeczky-Kardoss Gyula tudományos ténykedésének szakavatott elemzése egészít ki.

---

¹¹ SZÖGI László, VARGA Júlia: A Szegedi Tudományegyetem és elődei története: I. rész: a Báthory-egyetemtől a Kolozsvári Tudományegyetemig: 1581-1872. Szeged, 2011.

Mivel a soron következő „Diáknetwork A Kolozsvári Tudományegyetemi Kör 1903/1904. tanévi évkönyvének szerzői” tanulmány szerzője e sorok írója, munkámról csupán annyit írnék, hogy céloim egy adott forrásból kinyerhető információk elemzésével – a címben szereplő évkönyv – szerzőinek, a kolozsvári egyetemisták egy minihálózatának a kutatását tűztem magam elé. Igyekeztem életútjukon keresztül feltárni mik voltak ifjúságuk közös eszméi, amelyekért eszmetársként küzdöttek egy nagyobb hálózat (érdekvédelmi és érdekvédelmi szervezet) a Kolozsvári Egyetemi Kör tagjaiként, kolozsvári „diákvezéreként”.

Kolozsvár város és Erdély sporttörténetének kutatója és talán egyik legjobb ismerője *Killyéni András*. A kötetben közölt tanulmánya „*A modern egyetemi sportélet kibontakozása Kolozsvárott (1872-1914)*” kiválóan mutatja meg, a város és egyeteme sportéletének egymásra hatását, összekapcsolódását. Írása részét képezi Somodi András a Kolozsvári Egyetemi Athletikai Club (KEAC) olimpiai érmes versenyzője életútjának vázlatos bemutatása. Somodi sportolói kiválósága igazolja, hogy a KEAC kiemelkedő helyet foglalt el nemcsak Kolozsvár és Erdély sporttörténetben, hanem a magyar és későbbi pályafutása ismertében hozzátehetjük a román sporttörténetében is.

A trianoni békediktátum következményeinek egyike volt kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem kiüldözése székhelyéről és épületeinek, felszerelésének román tulajdonba vétele. *Bíró István* immár önállóan és nem társzerzőként jegyzett a „*Kolozsvári felekezeti egyetem története*” című tanulmányában az erdélyi katolikus és protestáns egyházak vezetőinek ökomenikus gondolkodásról tanúságot tevő törekvéseit egy magyar tannyelvű, kolozsvári székhelyű felekezeti egyetem alapítására. Értéke művének, hogy nemcsak a magyar származású püspök és Kolozsvár román prefektusa közti levelezést, hanem a korabeli kolozsvári magyar nyelvű napilapokban (*Ellenzék*, *Patria*) megjelent cikkeket is felhasználja, elemezi *Bíró István*. Foglalkozik a rövid életű (1920-1921) fennálló a felekezeti egyetem helyett létrehozható tanárképző intézet történetével. Külön részben tárja fel döntően az *Ellenzék* című újság tudósításaira építve a felekezeti egyetem alapításának a román hatóságok általi ellehetetlenítése ellen a Népszövetséghez intézett tiltakozás sorsát.

A második bécsi döntés eredményeként Kolozsvár visszatért Magyarországhoz és a menekült Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem visszaköltözhetett „ősi székvárosába”. A működést Kolozsvárott újrakezdő egyetemen ötödik fakultásként közgazdaságtudományi kar is létesült. A közgazdasági felsőoktatás történetének jeles kutatója *Zsidi Vilmos* „*A kolozsvári közgazdaságtudományi kar hallgatósága 1940-1944 között*” tanulmányából több is megtudható a kar történetéről, mint ami a cím alapján feltételezhető. Persze pontos számadatokat, statisztikai elemzéseket közöl a szerző a hallgatóság nemzet-, nemzetiség és vallás szerinti megoszlásáról, születési helyéről, társadalmi háttéréről és előtanulmányairól. Mindezekon felül az „Érdekesek a hallgatókkal kapcsolatban híres emberek” egységéből megtudhatjuk ki volt a kar első beiratkozója, ki kapta az első és ki az utolsó kereskedelmis tudományi bizonyítványt vagy kik voltak a később szakmai ismertségre szert tett hallgatók. Lényeges adalékokat közöl *Zsidi Vilmos* a kar diákéletéről, az oktatott tantárgyakat és előadók nevét is felsorolja, valamint tárgyalja a kar létrejöttének körülményeit is.

Az 1945 és 1948 közötti időszak – a kommunizmusba való „fájdalmas átmenet” éveiben Kolozsvár egyetemi életre is erőteljesen befolyást gyakorolt a második világháború végére kialakult történelmi/geopolitikai kontextus. 1945 tavaszán, a román tannyelvű I. Ferdinánd Király Tudományegyetem visszaköltözött Kolozsvárra.

Ezzel párhuzamosan 1945. június 1-jén Kolozsvárott létrejött egy magyar tannyelvű állami egyetem, amely 1945 decemberében Bolyai Tudományegyetem nevet vette fel. Ferenc József Tudományegyetem valamennyi ingó-és ingatlan vagyontát felosztották a Bolyai és az I. Ferdinánd Király Tudományegyetem (1948 májusától Victor Babeş Tudományegyetem) között. Arról, hogy a vagyonelosztást, hogy bonyolította le a két tudományegyetem és arról, hogy mik voltak az 1944-1945 évek (a vagyonelosztás időszakát) meghatározó politikai történelmi, geopolitikai tényezői, ír a tanulmánykötet záró publikációjában „Végjáték vagy sajátos fogantatás: „*A Ferenc József*

Tudományegyetem épületeinek és eszköztárának átszármasztatása a Babeş és a Bolyai tudományegyetemekre (1944-1945)” ír Dr. Lönbárt Tamás.

Könyvismertetésem zárásaként hadd fogazzam meg, miben látom én a recenzeált mű értékét. Egyrészt abban, hogy aki kezébe veszi a „*Hagyomány és kiválóság: 150 éves magyar egyetemi oktatás Kolozsváron*” című tanulmánykötet talál benne klasszikus és újszerű megközelítéssel írt értekezéseket, másrészt a szerzők választott témájukat minden esetben tágabb összefüggés rendszerbe (az egyetemtörténetnek a tudománytörténethez, politikaitörténethez, geopolitikához, társadalomtörténethez fűződő kapcsolódási pontjait megmutatva) helyezve vizsgálták. Szintén erőssége a könyvnek, hogy az egyetemtörténet is a maga teljességében (egyetemjárás-kutatás, kartörténet, tantárgytörténet, egyetemi egyesületek története, oktatói archontológia) jelenik benne.